

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 04.10.2016, sp. zn. 30 Cdo 3945/2014, ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.3945.2014.1

Číslo: 30/2018

Právní věta: Výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou v důsledku nepřiměřené délky řízení by pro procesní nástupce původního účastníka řízení neměla přesahovat výši zadostiučinění, jež by za tutéž část řízení náležela jejich právnímu předchůdci.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 04.10.2016

Spisová značka: 30 Cdo 3945/2014

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost státu za škodu, Zadostiučinění (satisfakce)

Předpisy: § 31a odst. 3 předpisu č. 82/1998Sb. ve znění od 27.04.2006

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. 5. 2014, sp. zn. 64 Co 102/2014, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 29. 11. 2013, sp. zn. 22 C 139/2012, v rozsahu zamítnutí žaloby o zaplacení částky 673 500 Kč s příslušenstvím a věc v tomto rozsahu vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se v řízení domáhá zaplacení částky 723 667 Kč s příslušenstvím jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, dále jen „OdpŠk“. Újma měla žalobkyni vzniknout v důsledku nepřiměřené délky řízení o povinnosti uzavřít dohodu o vydání nemovitosti podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, které bylo vedeno u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 39 C 101/92 a následně u Okresního soudu ve Vyškově pod sp. zn. 3 C 132/92. Žalobkyně do řízení vstoupila jako právní nástupkyně svého otce na základě usnesení ze dne 7. 2. 2011. V době podání žaloby o zaplacení zadostiučinění trvalo posuzované řízení více než dvacet let. Žalovaná žalobkyni vyplatila před podáním žaloby zadostiučinění ve výši 76 333 Kč.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 29. 11. 2013, č. j. 22 C 139/2012-50, rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni částku 44 167 Kč s příslušenstvím (výrok I), žaloba se co do částky 679 500 Kč s příslušenstvím zamítá (výrok II) a žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni náklady řízení ve výši 13 734 Kč (výrok III).

3. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku změnil tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni dalších 6 000 Kč s příslušenstvím, jinak jej v zamítavém výroku potvrdil a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů ve výši 22 808,50 Kč.

4. Mezi účastníky nebylo sporu o průběhu posuzovaného soudního řízení, soud prvního stupně proto při zjišťování skutkového stavu z těchto nesporných skutečností vyšel. Zjistil, že dne 31. 3. 1992 podali P. Š. a L. P. u Městského soudu v Brně žalobu proti Elektrodbyt Brno s. p. na povinnost uzavřít dohodu o vydání nemovitosti podle zákona o mimosoudních rehabilitacích. Městský soud v Brně vyslovil svou místní nepřislušnost a spis byl doručen Okresnímu soudu ve Vyškově. V řízení byl proveden důkaz spisem státního notářství a materiály z Okresního archivu ve Slavkově, byly vyžádány dědické spisy. Do řízení byla přibrána další žalovaná, EO Brno, s. r. o. Žalobci navrhli, aby soud vydal předběžné opatření, kterým by žalovaným zakázal převádět vlastnictví k předmětným nemovitostem. O uvedeném návrhu nebylo rozhodnuto. V letech 1995, 1996 a 1997 žalobci žádali soud, aby nařídil jednání ve věci. Soud žalobce v květnu 1997 vyzval, aby odstranili vadu žaloby, což žalobci učinili. Soud připustil změnu žaloby a v září 1997 vyhlásil rozsudek, kterým žalobu zamítl, a který byl v září 1999 Krajským soudem v Brně k odvolání žalobců částečně zrušen. V mezidobí byl na majetek žalované EO Brno, s. r. o., prohlášen konkurz. Žalobci byli soudem vyzváni, aby opravili žalobní petit, což učinili. V listopadu 1999 soud připustil, aby do řízení vstoupili další účastníci na straně žalované. Okresní soud ve Vyškově žalobu znovu zamítl v září 2000, Krajský soud v Brně v lednu 2004 zamítavý rozsudek potvrdil, Nejvyšší soud dovolání žalobců v březnu 2005 odmítl, rozsudek Krajského soudu v Brně byl však zrušen nálezem Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. [I. ÚS 347/05](#). Krajský soud v Brně vrátil spis Okresnímu soudu ve Vyškově bez rozhodnutí, neboť žalovaní 2 a 3 zanikli a bylo třeba rozhodnout o procesním nástupnictví. V listopadu 2008 bylo řízení ve vztahu k dvěma žalovaným zastaveno a spis byl v lednu 2009 znovu předložen krajskému soudu. Krajský soud v Brně rozsudek Okresního soudu ve Vyškově částečně zrušil. Žalobce P. Š. dne 23. 8. 2009 zemřel, v únoru 2010 byla schválena dohoda o vypořádání dědictví, v únoru 2011 okresní soud rozhodl o procesním nástupnictví. V červnu 2011 okresní soud ustanovil soudního znalce z oboru stavebnictví, poté u něj soud urgoval předložení znaleckého posudku, znalec požadoval prodloužení lhůty z důvodu nemoci, poté posudek ve lhůtě předložil. V lednu 2012 okresní soud připustil změnu žaloby a ustanovil znalce z oboru geodzie a kartografie, v dubnu 2012 soud upřesnil znalecký úkol. V dubnu 2012 vstoupil na straně žalované do řízení vedlejší účastník Ing. R.. V červenci 2012 předložil znalec soudu posudek. V listopadu 2012 okresní soud žalobu zamítl v celém rozsahu, v červenci 2013 krajský soud jeho rozsudek částečně potvrdil a částečně zrušil. Řízení nebylo v době rozhodování soudu prvního stupně dosud skončeno.

5. Soud prvního stupně věc po právní stránce posoudil tak, že celková délka řízení, přesahující 21 let, je neúměrně dlouhá a lze ji označit za extrémní. Kromě toho byly zjištěny závažné průtahy přičitatelné státu, např. od května 1994 až do současnosti (rok 2013) nebylo vůbec rozhodnuto o návrhu žalobců na vydání předběžného opatření. Došlo tedy k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v nepřiměřené délce řízení, vznik nemajetkové újmy je v takovém případě třeba předpokládat, proto se soud zabýval formou a výší zadostiucnění za vzniklou újmu. Konstatování porušení práva by nebylo dostatečnou satisfakcí, proto soud přiznal peněžité zadostiucnění, vycházející ze základní částky odškodnění 20 000 Kč za rok řízení počínaje druhým rokem. Vzhledem k tomu, že žalobkyně byla procesní nástupkyní zemřelého původního žalobce P. Š., který se předmětného řízení účastnil do své smrti dne 23. 8. 2009, posuzoval soud nemajetkovou újmu

žalobkyně odděleně ve dvou obdobích, do smrti právního předchůdce žalobkyně a v období následujícím.

6. Soud prvního stupně nejprve vypočítal částku zadostiučinění, které by přiznal právnímu předchůdci žalobkyně. Vycházel z doby řízení 17 let a 4 měsíce, základní výše náhrady by činila 327 000 Kč. Bylo by na místě snížit ji o 25 % za skutkovou a procesní složitost (20 % za složitost věci a 5 % za počet stupňů soudní soustavy, na kterých byla věc řešena). Spory o povinnost uzavřít dohodu o vydání nemovitosti podle zákona o mimosoudních rehabilitacích jsou právně složitější, na druhou stranu již déle než deset let k nim existuje bohatá judikatura Ústavního soudu, tím se stávají méně právně složitými. Věc však byla složitá skutkově, neboť soud musel vzít v úvahu velké množství okolností, aby učinil závěr o tísní a nápadně nevýhodných podmínkách, za kterých měli právní předchůdci žalobců v roce 1956 převést předmětné nemovitosti na stát. Bylo posuzováno větší množství listinných důkazů velmi starého data, k důkazu byly prováděny spisy jiných soudů, byla provedena místní šetření a vypracovány dva poměrně složité znalecké posudky. Dále by soud zvýšil základní částku zadostiučinění o 20 % z důvodu významu předmětu řízení pro účastníka, neboť se jednalo o věc restituční. Právní předchůdce žalobkyně byl však „jedním ze tří podílových spoluvlastníků nemovitostí, o které je spor veden“, proto je na místě snížit zadostiučinění o 20 % z důvodu sdílené újmy, která nemůže být stejně velká, jako „kdyby byl vlastníkem výlučným“. Co se týče podílu na průběhu řízení, právnímu předchůdci žalobkyně nelze nic vytknout, naopak soudu lze vytknout opakované průtahy a zejména nerozhodnutí o návrhu na předběžné opatření, což odpovídá zvýšení základní částky zadostiučinění o 10 %. Celkově by tak právnímu předchůdci žalobkyně připadla částka 278 000 Kč. Vzhledem k tomu, že újma právního předchůdce žalobkyně není újmou samotné žalobkyně, nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu se jako nárok „ryze osobnostní“ nedědí, a na místo právního předchůdce žalobkyně nastoupili spolu se žalobkyní další tři procesní nástupci, přiznal soud prvního stupně žalobkyni za období, kdy v řízení vystupoval její právní předchůdce, pouze čtvrtinu shora uvedené částky 278 000 Kč, tedy částku 69 500 Kč.

7. Co se týče druhého období, kdy se řízení účastní sama žalobkyně, vycházel soud prvního stupně ze základní částky zadostiučinění 85 000 Kč, kterou snížil o 30 % za složitost věci a počet stupňů soudní soustavy a o 40 % pro počet účastníků řízení, kteří újmu sdílejí. Základní částku naopak zvýšil o 10 % za opakované průtahy přičitatelné soudům a o 20 % z důvodu významu restitučního řízení pro účastníci. Žalobkyni tak za druhé období přiznal výslednou částku 51 000 Kč, celkem tedy za celé řízení částku 120 500 Kč (69 500 Kč a 51 000 Kč), od které odečetl částku 76 333 Kč vyplacenou dobrovolně ze strany žalované před zahájením řízení.

8. Odvolací soud zjistil, že posuzované řízení, vedené u Okresního soudu ve Vyškově pod sp. zn. 3 C 132/92, nebylo ani v době jeho rozhodování pravomocně skončeno. Jinak vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a uvedl, že soud prvního stupně věc po právní stránce posoudil správně. Odvolací soud se s jeho postupem výpočtu přiměřeného zadostiučinění ztotožnil a pro stručnost na něj odkázal. Uvedl, že se jednalo o řízení skutkově a právně složité, a dodal, že povinnou osobou v řízení byl státní podnik, tedy forma právnické osoby, která v devadesátých letech procházela řadou změn, a ani judikatura k restitučním sporům, ve kterých vystupoval státní podnik, nebyla ustálená, což ostatně koresponduje i s tím, že v průběhu řízení žalobci opakovaně měnili žalobní petit. Byla navíc řešena otázka procesního nástupnictví na straně žalující i žalované, došlo k přistupování dalších účastníků a řízení bylo složitější i s ohledem na jejich větší počet. Ústavní soud v nálezu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. [I. ÚS 347/05](#), nevyslovil závazný právní názor, že žalobě má být vyhověno, zabýval se pouze tím, zda v projednávané věci došlo k uzavření kupní smlouvy za nápadně nevýhodných podmínek. Odvolací soud vycházel ze stavu v době vyhlášení rozsudku a za další období šesti měsíců posuzovaného řízení přiznal žalobkyni jako zadostiučinění dalších 6 000 Kč.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, ve kterém uvedla, že napadá výrok I rozsudku odvolacího soudu. Z obsahu dovolání vyplývá, že žalobkyně zamýšlela rozsudek odvolacího soudu napadnout v části, ve které jím byl zamítavý výrok soudu prvního stupně potvrzen (co do zamítnutí částky 673 500 Kč). Z obsahu dovolání je zřejmé, že žalobkyně nemínila napadnout rozsudek odvolacího soudu v části, kterou byl rozsudek soudu prvního stupně změněn a kterou jí bylo přiznáno dalších 6 000 Kč s příslušenstvím. To plyne mj. z dovolacího návrhu, ve kterém žalobkyně požaduje přiznání částky ve výši 673 500 Kč. V dovolání uplatnila žalobkyně následující dovolací důvody.

10. Odvolací soud dostatečně nenavýšil zadostiucnění z důvodu významu restitučního řízení pro žalobkyni a nepřihlédl ke konkrétním okolnostem nepřiměřeně dlouhého řízení. Tím se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

11. Žalobkyně dále pokládá otázku, zda je přípustné přičítat jí k tíži, že bylo v rámci posuzovaného řízení třeba vyhotovit znalecké posudky, když přiměřené zadostiucnění bylo již sníženo za složitost řízení a počet stupňů soudní soustavy, na kterých byla věc řešena. Uvedená otázka nebyla podle žalobkyně dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu zcela vyřešena. Podle žalobkyně se jedná o standardní restituční řízení, které není nijak skutkově ani právně složité. V samotném posuzovaném řízení byl vydán nálezný Ústavního soudu sp. zn. [I. ÚS 347/05](#), ve kterém Ústavní soud vyslovil, že se jedná o otázku, která byla v jeho rozhodovací praxi mnohokrát řešena. „Vyhotovení znaleckých posudků je až záležitostí posledních dvou let“ a „v měřítku celkové doby 22,5 let trvání namítaného řízení“ nezpůsobilo zásadní průtahy. Je na uvážení soudu, zda bude znalecký posudek vyhotovován, uvedená skutečnost tedy nemůže být kladena k tíži žalobkyně, která nemá možnost vyhotovení posudku ovlivnit. Je třeba uvést, že jeden z posudků nebyl vůbec v řízení použit a byl proto zcela nadbytečný.

12. Žalobkyně navíc uvádí, že opakované snižování základní částky zadostiucnění z důvodu, že bylo potřeba vyhotovit znalecké posudky, není v souladu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu.

13. Nejvyšší soud neřešil ani otázku, zda je přípustné, aby soud rozdělil dobu nepřiměřeně dlouhého řízení na období, kdy v řízení vystupoval právní předchůdce žalobkyně, a na období, kdy v řízení vystupuje žalobkyně, a mechanicky pak podle počtu účastníků krátí přiznanou částku přiměřeného zadostiucnění (tedy podle počtu účastníků snižoval výši zadostiucnění z důvodu sdílené újmy).

14. Odvolací soud navíc v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu nepřistoupil k navýšení základní částky z důvodu extrémní délky trvání namítaného restitučního řízení.

15. Odvolací soud opomenul při výpočtu výše zadostiucnění přihlídnout k jednotlivým pochybením Okresního soudu ve Vyškově, který celkem rozhodoval již čtyřikrát, přitom mu věc byla vždy nadřízeným soudem vrácena. Délku posuzovaného řízení přitom podle judikatury Nejvyššího soudu nelze omlouvat opakovaně vadným rozhodováním soudů – k tomu žalobkyně odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2010, sp. zn. [30 Cdo 1328/2009](#). Nejzávažnější pochybení Okresního soudu ve Vyškově spatřuje žalobkyně v nerozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření.

16. Žalobkyně se dále domnívá, že je oprávněné v jejím případě při výpočtu přiměřeného zadostiucnění základní částku navýšit celkem o 50 %.

17. Závěrem žalobkyně namítá, že i samotné kompenzační řízení bylo nepřiměřeně dlouhé.

18. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

19. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

20. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř.

21. Podle ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. musí být v dovolání vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4 o. s. ř.) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a o. s. ř.) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

22. Pokud se týče námitek uvedených výše v odst. 10, 12, 14, 16 a 17 tohoto rozsudku, žalobkyně v dovolání řádně neuvádí, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání pro tyto otázky. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání pro každý dovolací důvod vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné (§ 241a odst. 2 o. s. ř.). Pouhá kritika právního posouzení odvolacího soudu ani citace (části) textu ustanovení § 237 o. s. ř. nepostačují (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2015, sp. zn. [30 Cdo 3023/2014](#), a ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2488/2013](#), proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. [I. ÚS 3524/13](#)).

23. Vymezení, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je přitom třeba provést pro každý jednotlivý dovolací důvod samostatně. Jen tak bude zaručeno splnění účelu novely občanského soudního řádu (zákon č. 404/2012 Sb.), když advokáti dovolatelů budou před podáním dovolání u každého jednotlivého dovolacího důvodu nuceni posoudit, zda daná konkrétní právní otázka již byla v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena, případně jakým způsobem, a zda tedy vůbec má smysl se v této právní otázce na Nejvyšší soud obracet (srov. výše citované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [30 Cdo 3023/2014](#)).

24. Pokud se žalobkyně domnívala, že odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (srov. odst. 10, 12 a 14 tohoto rozsudku), musela by pro splnění požadavku ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. uvést, od jaké konkrétní judikatury se odvolací soud podle ní odchýlil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. [25 Cdo 1559/2013](#)).

25. Dovolání tak v části obsahující námitky uvedené výše v odstavcích 10, 12, 14, 16 a 17 trpí vadami, pro něž nelze v dovolacím řízení pokračovat, a dovolací soud k němu proto v uvedené části nemohl přihlížet.

26. U ostatních dovolacích důvodů žalobkyně v dovolání vymezila, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (srov. výše odst. 11, 13 a 15) a dovolání v této části obsahuje všechny náležitosti vyžadované zákonem, Nejvyšší soud se proto dále zabýval jeho přípustností.

27. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

28. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

29. Dovolání je přípustné pro řešení otázky, jakým způsobem má soud postupovat při výpočtu výše zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení, jehož části se účastnili dědicové původního účastníka

řízení (jako nerozluční společníci). Uvedenou otázku dosud Nejvyšší soud ve své judikatuře ve všech podrobnostech neřešil.

30. Dovolání je přípustné rovněž pro řešení námitek týkajících se složitosti řízení (odst. 11) a postupu Okresního soudu ve Vyškově v původním řízení (odst. 15), neboť při jejich řešení se odvolací soud odchýlil od judikatury soudu dovolacího.

IV.

Důvodnost dovolání

31. Nejvyšší soud již ve své judikatuře k procesnímu nástupnictví uvedl, že při úvaze o celkové době řízení je nutno přihlížet i k té jeho části, v níž jako účastník vystupoval právní předchůdce osoby, která vstoupila do řízení jako jeho dědic a která se nyní domáhá poskytnutí přiměřeného zadostiučinění podle § 31a OdpŠk. Míru odškodnění újmy procesního nástupce je však nutno posuzovat individuálně s tím, že nemusí dosahovat stejné výše, jaké by dosahovalo v případě odškodnění původního účastníka řízení, a to třeba i tehdy, nebyla-li tato újma výjimečně vůbec sdílena, např. pro okolnosti nezájmu dědiců o zůstavitelovy záležitosti za jeho života. V každém případě se však při stanovení odškodnění přihlíží ke kritériím § 31a odst. 3 OdpŠk ve vztahu k těm, kteří řízení jako účastníci dokončili (srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. [Cpjn 206/2010](#), uveřejněné pod číslem 58/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále jen „Stanovisko“, část III, odst. 1).

32. Na druhou stranu restituční řízení, jejichž primárním účelem je zmírnit následky některých majetkových křivd, které se udály v letech 1948 až 1989, se týkají citlivých otázek. Zájem na rychlém vyřízení restituční věci bývá zpravidla sdílen celou rodinou, včetně dědiců původních restituentů, kteří očekávají zmírnění majetkových křivd z let 1948 až 1989. Význam předmětu řízení pro dědice původních účastníků tak zpravidla je obdobný nebo stejný jako pro původní restituenty. Nemusí tomu tak však být vždy a je na soudech, aby zkoumaly, do jaké míry byla újma procesního nástupce shodná s újmou, která by vznikla původnímu účastníku řízení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. [30 Cdo 4251/2010](#)).

33. Nejvyšší soud ve Stanovisku dále uvedl, že v případě řízení, v němž vystupovalo více účastníků žádajících náhradu nemajetkové újmy za jeho nepřiměřenou délku, je možno částku odškodnění náležející každému z nich přiměřeně snížit oproti částce, jež by byla poškozenému přiznána v případě, že by se řízení na jedné straně účastnil sám. V případě více poškozených nepřiměřenou délkou řízení je jejich újma do určité míry – jako procesní stranou – sdílena. Z toho důvodu lze s přihlédnutím k počtu poškozených odškodnění, které by bylo přiznáno každému z nich, přiměřeně snížit, a to u vysokého počtu poškozených i podstatně. Snížení bude na místě zejména v případě nerozlučného společenství účastníků řízení (§ 91 odst. 2 o. s. ř.), (srov. Stanovisko, část V).

34. Otázkou Nejvyšším soudem dosud neřešenou však zůstává, jakým konkrétním způsobem mají soudy postupovat a jak mají částku zadostiučinění snížit z důvodu plurality účastníků, kteří v řízení vystupují jako dědicové původního účastníka řízení, tedy jako nerozluční společníci, a to ve vztahu k období, kdy se řízení účastnil jejich právní předchůdce.

35. Evropský soud pro lidská práva při posuzování uvedené situace dospěl k závěru, že zadostiučinění poskytnuté dohromady procesním nástupcům, kteří jsou dědici původního účastníka řízení, nemusí být vyšší než zadostiučinění, které by bylo poskytnuto účastníkovi jedinému (srov. rovněž věc Selahattin Çetinkaya proti Turecku, stížnost č. 31504/02, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. 10. 2009).

36. Nejvyšší soud se kloní k závěru, že v případě, kdy dědicové původního účastníka nastoupili na

jeho místo až v závěrečné fázi řízení, není důvod, aby výše zadostiucnění přiznaného dohromady všem dědicům převyšovala částku, která by byla přiznána původnímu účastníku, kdyby se dožil konce řízení. Naopak v případě, kdy se právní předchůdce účastnil pouze počátku řízení a převážnou část řízení absolvovali jeho procesní nástupci, se nejvíce vhodně omezovat výši zadostiucnění přiznanou v součtu všem dědicům tím, co by náleželo původnímu účastníku řízení, kdyby se dožil jeho konce. V druhém případě může být tedy účastníkům přiznáno i více, než by jim náleželo podle výkladu Evropského soudu pro lidská práva v rozsudku Selahattin Çetinkaya proti Turecku – v tomto směru rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva představuje pouze minimum, které musí být účastníkům zaručeno, a nic nebrání státům, aby účastníkům řízení poskytl zadostiucnění vyšší.

37. Vzhledem k výše uvedenému se jako nejvhodnější jeví způsob stanovení výše přiměřeného zadostiucnění, který použily soud prvního stupně a soud odvolací. Při stanovení výše přiměřeného zadostiucnění, které náleží jednomu z procesních nástupců původního účastníka (§ 107 odst. 2 a 3 o. s. ř.), je tedy na místě nejprve určit zadostiucnění, které by náleželo původnímu účastníku řízení za tu část řízení, jíž se sám účastnil. Tuto částku je poté třeba vydělit počtem dědiců původního účastníka, kteří do řízení nastoupili na jeho místo – a to z toho důvodu, aby částka přiznaná v součtu jednotlivým dědicům nepřevyšovala částku, která by náležela původnímu účastníku řízení. Za další část řízení, od smrti původního účastníka až do konce řízení, náleží každému z dědiců zadostiucnění vypočítané postupem podle Stanoviska, procentuálně snižené z důvodu sdílení újmy nerozlučnými procesními společníky.

38. Uvedený postup je samozřejmě na místě pouze v případě, ve kterém procesní nástupci i za života zůstavitele projevovali o zůstavitelovy záležitosti zájem. Pokud by o zůstavitelovy záležitosti za jeho života zájem vůbec neměli, pak by jim za část řízení, které se účastnil zůstavitel, zadostiucnění nenáleželo vůbec, nebo ve výrazně menším rozsahu (srov. Stanovisko, část III, odst. 1).

39. Uvedený postup by bylo třeba modifikovat také tehdy, pokud by v řízení byly tvrzeny a prokázány skutečnosti, ze kterých by vyplývalo, že význam předmětu řízení je pro jednoho z dědiců zásadně odlišný než pro ostatní dědice. Tak tomu však v nyní posuzovaném řízení nebylo.

40. Dovolání vzhledem k výše uvedenému v otázce způsobu stanovení výše zadostiucnění není důvodné.

41. Dovolání je však důvodné pokud se týká námítky žalobkyně, že řízení nemohlo být složité, neboť jeden z vypracovaných znaleckých posudků nebyl v řízení vůbec použit. Odvolací soud při posuzování složitosti řízení (§ 31a odst. 3 písm. b/ OdpŠk) vzal v úvahu více různých okolností, z nichž každá sama o sobě přispěla ke složitosti řízení a tím i k prodloužení jeho délky (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. [30 Cdo 2138/2009](#)). Jednou z takových okolností je i nutnost vypracovat znalecké posudky (srov. Stanovisko, část IV, bod ad b/), a to bez ohledu na to, ve které fázi řízení byly posudky vypracovány. Potud je tedy posouzení odvolacího soudu správné.

42. Soud prvního stupně ani soud odvolací se však nezabývaly tvrzením žalobkyně, že jeden ze znaleckých posudků vypracovaných v posuzovaném řízení nebyl posléze v uvedeném řízení vůbec „použit“. Jestliže žalobkyně uvedenou skutečnost tvrdila již při jednání před soudem prvního stupně (č. l. 48), bylo na soudu prvního stupně, aby se tímto tvrzením zabýval. Neučinil-li to, a nenapravit-li odvolací soud jeho pochybení, je jeho právní posouzení věci neúplné a tudíž nesprávné. Pokud by bylo prokázáno, že znalecký posudek nebyl v původním řízení vůbec proveden jako důkaz, případně že z něj soudy nezjistily žádné pro věc rozhodné skutečnosti, nebylo by možné z jeho vypracování usuzovat na větší skutkovou složitost věci (pro tu by ovšem stále svědčila skutečnost, že bylo v posuzovaném řízení pro zjištění skutkového stavu věci třeba vypracovat druhý znalecký posudek).

43. Dovolání je důvodné rovněž v otázce posuzování postupu Okresního soudu ve Vyškově v

původním řízení (§ 31a odst. 3 písm. d/ OdpŠk). Soud prvního stupně ani soud odvolací se totiž nezabývaly námitkou žalobkyně, podle které je žalované nutno přičítat k tíži opakovaná rušení rozhodnutí Okresního soudu ve Vyškově z důvodu odchýlení se od judikatury, nerespektování závazného právního názoru a nezákonnosti. Při jednání před soudem prvního stupně žalobkyně uvedla, že „soud v tomto řízení rozhoduje už popáté, neboť každé jeho předchozí rozhodnutí bylo pro nerespektování závazného právního názoru zrušeno“. Zdůraznila také, že soudy nerespektovaly ani nálezy Ústavního soudu sp. zn. [I. ÚS 347/05](#), který byl vydán v rámci posuzovaného řízení (srov. č. l. 48).

44. Rušení rozhodnutí soudem vyššího stupně (případně Ústavním soudem) je podle judikatury Nejvyššího soudu důvodem pro zvýšení zadostičinění pouze v některých případech, např. pokud k rušení rozhodnutí docházelo z důvodu nerespektování závazného právního názoru soudu vyššího stupně, výlučně z důvodu nepřezkoumatelnosti zrušovaného rozhodnutí nebo z důvodu jeho jiné procesní vady, případně z důvodu, že soud ve svém později zrušeném rozhodnutí nerespektoval stanovisko nebo rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek; uvedený důvod zrušení přitom musí být ve zrušovacím rozhodnutí výslovně uveden (srov. Stanovisko, část IV, bod ad c/, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. [30 Cdo 1916/2010](#)).

45. Jestliže se odvolací soud při stanovení výše zadostičinění nezabýval žalobkyní tvrzenými pochybeními Okresního soudu ve Vyškově ve světle výše uvedené judikatury, je jeho právní posouzení věci neúplné a tudíž nesprávné.

46. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému napadený rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. v části potvrzující zamítnutí žaloby co do 673 500 Kč s příslušenstvím a v navazujícím výroku o náhradě nákladů řízení zrušil. Protože se důvody pro zrušení rozsudku odvolacího soudu vztahují i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud podle ustanovení § 243e odst. 2 o. s. ř. i rozsudek soudu prvního stupně v části výroku II, kterou byla zamítnuta žaloba o 673 500 Kč s příslušenstvím, a v navazujícím výroku III o náhradě nákladů řízení, a věc mu v uvedeném rozsahu vrátil k dalšímu řízení.

47. Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1, části první věty za středníkem, o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.